

Międzynarodowe sympozjum
Historia i współczesność muzyki liturgicznej w Polsce

(Lublin, 11–14 września 2003 r.)

Pomysł zorganizowania międzynarodowego sympozjum poświęconego muzyce liturgicznej zrodził się z inicjatywy zarządu Consotiatio Internationalis Musicae Sacrae. W minionych latach członkowie tego stowarzyszenia spotykali się wyłącznie

w krajach Europy Zachodniej. Tym razem jako miejsce obrad wybrano Polskę — kraj leżący na styku kultur Wschodu i Zachodu. W przyszłości planowane jest zorganizowanie podobnej konferencji we Lwowie. Współorganizatorami symposium były następujące instytucje: Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kościelnych, Instytut Muzykologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego oraz Muzeum Lubelskie. Rangę symposium podkreślał protektorat i obecność kard. Zenona Grocholewskiego — Prefekta Rzymskiej Kongregacji Wychowania Katolickiego. W obradach wzięli udział muzycy kościelni z Polski, Czech, Niemiec, Holandii, Włoch, Francji i Libanu. Nimi wszystkimi bardzo starannie i z wielką życzliwością opiekowali się studenci Instytutu Muzykologii KUL.

Okazją i motywem przewodnim symposium było 100-lecie wydania przez papieża Piusa X słynnego motu proprio, zwanego kodeksem muzyki kościelnej. Stało się to podstawą szerokiej dyskusji na temat znaczenia dokumentów Stolicy Apostolskiej i Episkopatu Polski dotyczących muzyki liturgicznej dla życia religijnego w Polsce i w Europie. Ważnym celem obrad było również zapoznanie muzyków kościelnych Europy Zachodniej z osiągnięciami polskimi na przestrzeni dziejów i we współczesności w dziedzinie muzyki liturgicznej.

Przebieg symposium obejmował dwa nurty: sesja naukowa oraz obrzędy liturgiczne z wzorcowo przygotowanymi śpiewami. Bardzo istotną bowiem dla organizatorów sprawą było to, by nie tylko mówić i dyskutować o zasadach wynikających z dokumentów kościelnych, lecz by także pokazać to wszystko w praktyce liturgicznej.

Symposium towarzyszyły również okolicznościowe koncerty. Spotkanie muzyków kościelnych z Polski i innych krajów otworzył w czwartek 11 września wieczór muzyki organowej w wykonaniu prof. Juliana Gembalskiego, obejmujący polską organową muzykę liturgiczną. Słuchacze zgromadzeni w kościele pw. Św. Rodziny mogli usłyszeć także, po mistrzowsku wykonane, improwizacje na zadany temat. Następnego dnia *Schola Gregoriana* z Utrechtu (Holandia) zaprezentowała w renesansowej kaplicy w zamku lubelskim dramat liturgiczny *Ludus Paschalis de Egmont*. Występ przygotował i poprowadził Anthony Zielhorst.

Otwarcie obrad nastąpiło 12 września w Auli im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w gmachu KUL. Towarzyszyły tej uroczystości improwizacje organowe na temat *Bogurodzicy* w stylu dawnym, bachowskim i współczesnym w wykonaniu dr. Alberta Richenhagena z Kolonii (Niemcy). Na wstępie kard. Grocholewski odczytał przesłanie papieża Jana Pawła II do uczestników symposium, w którym Ojciec Święty podkreślił wagę zagadnień, nad którymi mieli się pochylać uczestnicy symposium. Podobne życzenia, odczytane przez ks. prof. Ireneusza Pawłaka, wystosował do obradujących Prymas Polski kard. Józef Glemp. W imieniu władz uniwersyteckich powitał wszystkich ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek — Rektor KUL. Na znaczenie muzyki liturgicznej w kształtowaniu w nas chrześcijaństwa zwrócił uwagę w swoim powitaniu kard. Z. Grocholewski. Fundamentem wszelkich późniejszych wystąpień,

dyskusji i rozważań był referat *100-lecie Motu proprio w świetle kultu i kultury*, który wygłosił o. prof. Louis Hage OLM z Libanu. Odnosząc się do dokumentu papieża Piusa X, kolejni prelegenci przedstawili podczas pierwszej sesji naukowej historię polskiej muzyki liturgicznej do Soboru Watykańskiego II. I tak, ks. dr Zenon Kołodziejczak z Uniwersytetu Kard. Stefana Wyszyńskiego w Warszawie przybliżył słuchaczom problematykę związaną z badaniami nad chorałem gregoriańskim w Polsce, prof. dr hab. Stanisław Dąbek z KUL przedstawił stan badań nad polifonią wokalną, a dr Antoni Zoła z KUL problem pieśni kościelnych. Problematykę związaną z budownictwem organowym na terenie Polski zaprezentował ks. prof. dr hab. Jan Chwałek z KUL.

Druga sesja naukowa obejmowała refleksję nad współczesnością muzyki liturgicznej w Polsce. Fundamentem tych rozważań było przedstawienie przez prof. dr. Rüdiger Schumachera z Kolonii (Niemcy) postanowień Soboru Watykańskiego II dotyczących muzyki w liturgii. Opierając się na posoborowym prawodawstwie oraz własnej obserwacji i doświadczeniu, ks. dr Joachim Waloszek z Uniwersytetu Opolskiego podjął trud poszukiwania nowych dróg w praktyce wykonawczej muzyki liturgicznej. Na marginalne potraktowanie zagadnienia muzyki w liturgii przez dokumenty II Polskiego Synodu Plenarnego zwrócił uwagę ks. prof. dr hab. Ireneusz Pawlak z KUL.

Drugi dzień sympozjum (13 września) od strony naukowej wypełniła dyskusja okrągłego stołu, której tematem przewodnim była muzyka na gruncie kultury. W panelu wzięli udział: ks. prałat Valentino Miserachs Grau — Rektor Papieskiego Instytutu Muzyki Sakralnej w Rzymie, dr Gabriel Steinschulte — przewodniczący CIMS oraz prowadzący dyskusję — ks. prof. dr Andrzej Filaber z Warszawy. Podczas rozmowy, której przysłuchiwali się pozostali uczestnicy sympozjum, poruszano problemy związane z wykonywaniem muzyki kościelnej w ramach koncertów oraz formacją liturgiczno-muzyczną duchowieństwa. Mówiono także o prezentacji muzyki liturgicznej w środkach masowego przekazu, jak również o prawach autorskich dotyczących dzieł muzycznych wykonywanych w liturgii.

Niezależnym, drugim nurtem sympozjum lubelskiego były konkretne liturgie sprawowane w języku łacińskim. Wszyscy uczestnicy tych wydarzeń mogli się przekonać, że muzycy kościelni nie tylko dyskutują, stawiają problemy, dostrzegają zagrożenia, apelują, ale także od strony praktycznej przygotowują liturgię tak, by ona sama przemawiała i mówiła o Bogu poprzez słowo i muzykę. I tak podczas Mszy św. sprawowanej w Kościele Akademickim KUL pod przewodnictwem kard. Z. Grocholewskiego, która inaugurowała sympozjum w piątek 12 września, chorał gregoriański wykonywała *Schola Gregoriana* z Utrechtu pod kierunkiem Anthony'ego Zielhorsta. Kolejna Msza św., w sobotę 13 września w bazylice ojców dominikanów na Starym Mieście pod przewodnictwem ks. bp. dr. Stefana Cichego — Przewodniczącego Komisji Episkopatu Polski ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, to połączenie chorału gregoriańskiego i muzyki polifonicznej. *Cantus planus* wyko-

nywała schola z Utrechtu, zaś niedawno odkrytą mszę *Christus spes mea* Feliksa Nowowiejskiego z 1939 r. zaśpiewał chłopięcy chór *Pueri Cantores Sancti Nicolai* z Bochni (diec. tarnowska) pod dyrekcją ks. Stanisława Adamczyka. Na zakończenie sympozjum w katedrze lubelskiej podczas Mszy św. z udziałem trzech chórów (Chór Archikatedralny — dyr. Mirosław Ziomek; schola Wyższego Seminarium Duchownego w Lublinie — dyr. ks. Stanisław Duma; *Schola Gregoriana KUL* — dyr. ks. Piotr Paćkowski) wykonano mszę chorałową do *Missa XI „Orbis factor”* Józefa Świdra, napisaną specjalnie na to spotkanie. Szczególnym wydarzeniem, bo zupełnie już dziś niespotykanym, były nieszpory łacińskie śpiewane na sposób *alternatim* w kościele farnym w Kazimierzu Dolnym. Poprowadziły tę liturgie połączone schole gregoriańskie z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i z Utrechtu. Na organach grał prof. Jan Boogaarts (Holandia). Nieszporom przewodniczył ks. bp dr Mieczysław Cisko z Lublina. Podczas sympozjum odprawiono także łacińską kompleć w kaplicy zamkowej pod przewodnictwem śpiewaków z Utrechtu.

Sympozjum było ważnym wydarzeniem dla polskich muzyków kościelnych, dla Instytutu Muzykologii KUL i całej społeczności uniwersyteckiej. Było też ubogaceniem dla wszystkich przybyłych gości, szczególnie dla głównych inicjatorów konferencji — członków CIMS. Prelegenci podczas wystąpień wskazywali na niedostatki w powszechnym wykonawstwie muzyki liturgicznej i proponowali drogi jej odnowy. Wszyscy wykonawcy zaś podczas sprawowanych liturgii wykazali swoją troskę o zachowanie i rozwój właściwej muzyki liturgicznej. Z przekonaniem można stwierdzić, że wszyscy uczestnicy sympozjum odnieśli dużą korzyść duchową i intelektualną, a także religijną. Istnieje więc nadzieja na poprawę stanu muzyki liturgicznej w Polsce.

Dodajmy na koniec, że organizatorzy planują wydanie drukiem materiałów sympozjum.

Ks. Piotr Paćkowski